

О. А. Федірко,

к. е. н., доцент, в.о. завідувача кафедри європейської інтеграції,

ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана", м. Київ

## НАЦІОНАЛЬНІ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЄС

О. Fedirko,

Ph.D., Associate Professor, Acting Head of the European Integration Department,

SHEE "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman"

### NATIONAL MODELS OF PUBLIC SUPPORT OF INNOVATION ACTIVITIES IN THE EU

*У статті розкрито класифікацію сучасних моделей державної підтримки інноваційної діяльності в державах-учасниках Європейського Союзу. Зокрема встановлено типові універсальні інструменти, поширені на території всього угруповання, котрі спрямовані, передовсім, на стимулювання науково-технічної кооперації між представниками державного та приватного секторів, академічних інститутів та приватних компаній; пряме фінансування інноваційної діяльності компаній та НДДКР у приватному секторі тощо. Разом з тим, доволі відчутними виявилися національні відмінності щодо розподілу державного фінансування науково-дослідної діяльності між державним і приватним секторами, за інституційним та конкурсним принципом, а також за рівнем зорієнтованості політики на комерціалізацію інновацій та виведення їх на ринок. Діаметрально протилежними виявились також підходи щодо застосування податкових пільг та інших непрямих заходів підтримки науково-технічної та інноваційної діяльності.*

*The article uncovers the classification of the modern models of public support to innovation activities in the EU member states. Some common universal tools spread across the entire territory of the integration block have been captured. They include mechanisms to support public-private scientific and technical collaboration, institutional and competitive funding of R&D, as well as direct funding of private R&D and innovation activities. However, there are quite noticeable differences in the distribution of national public funding of research activities between the public and private sectors, the allocation of funds on institutional and competitive basis, and the level of national orientation on commercializing R&D outcomes and bringing them to the market. Member states also used some diametrically opposite approaches in the sphere of tax incentives and other indirect measures to support science, technology and innovation.*

*Ключові слова: моделі інноваційної політики, комерціалізація результатів НДДКР, конкурсне фінансування академічної науки, трансфер технологій, технологічна колаборація, податкові пільги.*

*Key words: innovation policy models, commercialization of R&D outcomes, competitive funding of academic research, technology transfer, technological collaboration, tax incentives.*

### ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

Технологічний прогрес економіки Європейського Союзу забезпечується цілою низкою чинників, сформованих в межах гомогенізованого інтеграційного середовища. Разом з тим у межах інтеграційного блоку спостерігається доволі відчутна варіація національних та регіональних рівнів інноваційного розвитку, що вимагає встановлення причини відповідної диференціації, а також розробки системи адекватних заходів для підвищення ефективності функціонування національних інноваційних систем.

### АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У сучасній науковій літературі питання інноваційного розвитку ЄС досліджувалися у роботах цілого ряду іноземних науковців: Д. Андре, Б. Асхайма, Р. Бошми, С. Боррас, Р. Брутона, Н. Ес-Садкі, Г. Капрон, М. Карнерви, Г. Капрона, Дж. Мудіссон, Г. Холландерса та інших. Не меншу цікавість означена проблематика викликала і у вітчизняних вчених: С. Давимуки, М. Кизима, С. Колодинського, Д. Лук'яненка, О. Лук'яненко, А. Федулової, М. Хмари, В. Чужикова та інших. У робо-

тах вищезгаданих авторів було розкрито умови та чинники розвитку інноваційної діяльності в ЄС; проаналізовано глобальну диспозицію європейських країн та регіонів у глобальному технологічному середовищі; окреслено провідні напрямки підвищення технологічної конкурентоспроможності європейських компаній. При цьому подальшої деталізації потребує аналіз національних особливостей і моделей регулювання інноваційного розвитку, особлива роль в яких належить державі. Не дивлячись на значне висвітлення сучасного інструментарію підтримки інновацій, апробованого в економіках країн-лідерів технологічного розвитку як у науковій літературі, так і у засобах масової інформації, його практична імплементація демонструє доволі різну ефективність в різних куточках світу. Більше того, як зазначалося вище, навіть у межах ЄС існують системні диспропорції у темпах інноваційного розвитку та його ресурсному забезпеченні. Все це обумовлює актуальність дослідження пропонованої проблематики.

### ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз типових моделей національної підтримки інноваційного розвитку в країнах-членах

Таблиця 1. Групи країн ЄС за моделями інноваційної політики

№	Склад	Характеристика	Назва моделі
1	Ірландія, Мальта, Польща, Словенія	Вплив структурних фондів; конкурсний відбір академічних НДДКР; орієнтація на академічні і приватні НДДКР; податкові пільги на НДДКР	<i>Сфокусована на конкурсних академічних НДДКР</i>
2	Німеччина, Фінляндія, Швеція, Греція, Естонія, Латвія	Орієнтація на науку та колабораційні НДДКР; розвиток венчурного капіталу, кредитного фінансування; відсутність (або обмеженість) податкових пільг на НДДКР	<i>Сфокусована на колабораційних академічних НДДКР</i>
3	Великобританія, Італія, Нідерланди, Франція	Комерціалізація результатів державних НДДКР, трансфер технологій; підтримка підприємництва; кредити, венчурний капітал; активне використання податкових пільг	<i>Базована на комерціалізації</i>
4	Австрія, Бельгія, Данія, Іспанія, Португалія, Угорщина, Чехія	Акцент на прямій підтримці інновацій та НДДКР у приватному секторі; конкурентні НДДКР; податкові пільги на НДДКР	<i>Орієнтована на приватні НДДКР та інноваційну діяльність</i>
5	Болгарія, Литва, Люксембург, Кіпр, Румунія, Словаччина	Вплив структурних фондів; орієнтація на академічні і приватні НДДКР (більше значення останніх); фінансування діяльності академічних організацій; відсутність податкових пільг на НДДКР	<i>Сфокусована на академічних та приватних НДДКР</i>

Джерело: складено автором за [9, с. 33].

ЄС, визначення їх порівняльних переваг та "вузьких місць", а також ідентифікація критеріїв ефективності системи державної підтримки інновацій та науково-технічної діяльності.

### ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Узагальнення інструментарію інноваційної політики країн ЄС дозволило ідентифікувати п'ять типових моделей за критеріями цільової орієнтації політики, ролі фундаментальних та прикладних досліджень, а також структури використовуваних інструментів та механізмів (табл. 1).

До першої і п'ятої груп входять переважно нові Східноєвропейські країни-члени ЄС. Моделі інноваційної політики обох цих груп формуються під відчутним впливом з боку структурних фондів ЄС. Обидві аналізовані групи фокусуються на підтримці НДДКР у академічному та приватному секторах, проте представники першої групи є більш схильними до фокусування на фундаментальних дослідженнях, тоді як країни п'ятої групи — до стимулювання прикладних НДДКР у приватному секторі. Принципова відмінність між аналізованими моделями полягає у співвідношенні академічного та приватного секторів як пріоритетів національної інноваційної політики.

Програми інноваційного розвитку, що фінансуються за рахунок ресурсів структурних фондів ЄС, виявляють значний позитивний ефект у країнах першої ідентифікованої групи, які дотримуються моделі інноваційної політики, сфокусованої на конкурсних академічних НДДКР (Польща, Словенія, Ірландія, Мальта). Найбільш успішною у залученні коштів структурних фондів, як відомо, була Польща, яка на період з 2007 по 2013 рік отримала 16,4 % від витрат структурних фондів ЄС на науку та інновації (близько 5 млрд євро) [11, с. 49]. Загалом, у Польщі наднаціональна підтримка сприяла не лише розширенню державного фінансування науки, але й суттєвому зростанню приватного інвестування в НДДКР, частка якого збільшилася з 0,18 % до 0,44 % ВВП лише за період з 2010 по 2014 рік [11, с. 39]. У Словенії із 47 дослідних організацій лише 15 є державними установами, уповноваженими на отримання державного фінансування. Проте питома вага прямих надходжень, що спрямовуються державою на компенсацію адміністративних витрат, утримання та ремонт основних засобів, будівель, а також фіксованих операційних витрат, не перевищує 10—30 % [24, с. 37]. Провідною моделлю фінансування науки, як і в Польщі, є конкурсний відбір проектів, який з 1999 року здійснюється за допомогою так званих "Програм дослідних груп" [24, с. 38].

Інноваційна система Ірландії, як відомо, є доволі специфічною, оскільки наукові дослідження здійснюються переважно транснаціональними корпораціями, а роль малого та середнього бізнесу зазвичай є низькою.

Для Ірландії — країни англо-саксонської економічної моделі — доволі природним є той факт, що розподіл державних коштів на фінансування науки реалізується на конкурентних засадах. При цьому, країна добре відома своїм прагматичним підходом до реалізації стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку, за що й здобула назву "кельського тигра". Власне, саме технологічний форсайт (експертне оцінювання майбутнього потенціалу найбільш перспективних технологій) був і залишається ключовим інструментом стратегічного розвитку країни [12, с. 24].

Пряме конкурсне фінансування науково-інноваційної діяльності країн першої ідентифікованої групи доповнюється розвинутою системою податкових пільг та інструментів стимулювання інноваційної діяльності і технологічної модернізації підприємств. Лідером у запровадженні податкових пільг для розвитку науко-міського бізнесу в ЄС, звісно ж, є Ірландія. Тут у 2004 році було запроваджено податковий кредит на здійснення приватними компаніями НДДКР, який надає 25 % знижку з корпоративного податку за умови здійснення мінімально встановленої річної суми витрат на НДДКР. За даними податкових органів Ірландії, обсяг втрат бюджету в результаті надання податкового кредиту зріс із 71 млн євро у 2004 році до 421 млн євро у 2013 році [12, с. 34]. З 2013 року прийнято законодавчу норму, згідно з якою здійснення компанією вперше витрат на НДДКР дозволяє їй отримати податковий кредит на усю суму витрат розміром до 200 тис. євро [18]. У 2016 році в Ірландії запроваджено нову податкову пільгу під назвою 'Knowledge Development Box' (KDB), метою якої є максимальне заохочення компаній до створення інтелектуальної власності в Ірландії [14]. Механізм податкової схеми полягає в тому, що від податку звільняється 6,25 % прибутку від реалізації продукції чи послуг, створених із застосуванням інтелектуальної власності, яка була розроблена в Ірландії [3]. У Польщі надаються податкові пільги на впровадження нових технологій, здобутих шляхом придбання останніх або послуг у зовнішніх партнерів. На відміну від більшості країн ЄС, податкові пільги у Польщі стимулюють імпорт технологій та не сприяють їх внутрішній розробці. Разом з тим, вартісні обсяги непрямої підтримки приватних НДДКР є доволі незначними, оскільки у 2014 році, наприклад, лише 80 польських підприємств скористалися відповідними пільгами на загальну суму 67,8 млн євро, що не перевищувала 1 % від обсягу податків, сплачених приватними компаніями [8]. У Словенії податкові пільги на НДДКР використовуються з 2006 року, та щорічно розширюються [15]. Обсяг податкової бази підприємства можна зменшити на 100 % витрат підприємства на здійснення внутрішніх НДДКР, або придбання послуг у сфері досліджень та розробок, але не більше ніж власне сам обсяг податкової бази підприємства. Аналогічна норма застосовується і щодо придбання обладнання та

нематеріальних активів, проте максимально допустимий рівень віднесення витрат на податковий кредит складає 40 % від обсягу інвестицій [22].

У другій ідентифікованій групі країн (див. табл. 1) Німеччина, Фінляндія та Швеція представляють когорту країн-лідерів інноваційного розвитку не лише в ЄС, але й у цілому світі. Фундаментом політики цих країн стала теорія національних інноваційних систем, що втілюється у їх орієнтації на підтримку колабораційних НДДКР, що реалізуються спільно представниками академічного та приватного секторів через створення колабораційних платформ різного рівня та стимулювання високотехнологічних кластерних ініціатив. Має місце політика розширення венчурного та кредитного фінансування інноваційної бізнес-діяльності, водночас доволі обмеженим є застосування податкових пільг в цій сфері. Загалом сфокусована на колабораційних академічних НДДКР модель інноваційної політики дає змогу згаданим державам тривалий час утримувати технологічне лідерство та першість у створенні радикальних інновацій.

Аналогічний підхід застосовується і у Греції, Естонії та Латвії — країнах, котрі є далекими від технологічного лідирування в Європі. Проте оцінювання потенційної ефективності запровадження моделі інноваційної політики, скопійованої у технологічно розвинених країн, не може бути однозначним. Адаптація на національних ринках перших є сформований потужний корпоративний попит на технологічні інновації, чого не можна сказати про останні країни. У зв'язку з необхідністю формування внутрішнього попиту на інновації, у Греції, Естонії та Латвії ставка в інноваційній політиці робиться на підтримку великих національних високотехнологічних фірм, близьких до державного сектору, з метою створення "штучного" попиту на високі технології. Очевидно, що, вважаючи на обмежену кількість таких компаній, невеликий обсяг їх трудових ресурсів, обмеженість ефектів переливу знань і технологій, така орієнтація інноваційної політики пов'язана з високим ризиком невдачі.

Третя група, представлена потужними великими країнами-членами (Франція, Великобританія, Італія) та малою, але високотехнологічною Голландією, є доволі гомогенною з точки зору моделі інноваційної політики, яка зорієнтована, передовсім, на комерціалізацію результатів НДДКР, стимулювання технологічного трансферу, а також активне використання податкових пільг на інвестиції в НДДКР та інновації. Варто зауважити, що до 2008 року ця група країн, як і друга група, була сфокусована на підтримці колабораційних НДДКР, проте у періоді кризи в цих країнах зросли суспільні запити щодо результативності державних інвестицій в НДДКР, що й обумовило зміну орієнтації політики на більш пізні стадії інноваційного процесу. Так, у національній програмі реформ Франції було заплановано широкий спектр інструментів підтримки інноваційного підприємництва та комерціалізації інновацій [2, с. 27]. Першочерговим завданням визначено розширення фінансування інноваційного бізнесу через ряд програм, зокрема: "Інвестиції в майбутнє", за якою кошти спрямовуються на інновації в сфері ІТ, модернізації промисловості, енергетики, екологізації тощо в обсязі 47 млрд євро (перших два транші) та 10 млрд євро (третій транш з 2017 року); державний інвестиційний банк BPIFrance, завдяки позикам котрого у розмірі 12,5 млрд євро у 2014 році кошти отримали 15 тис. малих та 1600 середніх компаній. У Великобританії орієнтація на комерціалізацію наукових розробок є особливо високою. Її посиленню сприяють державні програми стимулювання стартапів. Ініціатива "Start Up Loans" запроваджена у 2012 році з метою надання фінансової та консультативної підтримки молодим підприємцям. За перший рік реалізації програми близько 60 млн євро позик було надано десяти тисячам підприємців. Зважаючи на високу результативність програми, уряд збільшив її бюджет ще на 200 млн

євро та зняв обмеження на вік аплікатув [4, с. 64]. На сучасному етапі політика розвитку стартапів набула нових акцентів із упровадженням "Плану продуктивності" [5], пріоритетним напрямом якого стало стимулювання динамічного зростання високопродуктивних МСП. На заміну популярного у промисловій політиці терміну "стартап" (start-up) приходить нова категорія — "інноваційне зростання" (innovative scale-up) [4, с. 64].

Фінансові важелі підтримки стартапів в Італії з 2015 року включають програму "Smart&Start Italia" із бюджетом 200 млн євро, бенефіціарами якої є інноваційні компанії створені протягом останніх 4 років та зареєстровані у спеціальному підрозділі Торгової палати Італії. Кошти надаються у вигляді безвідсоткових кредитів на покриття до 70 % кошторису їх інвестиційних проектів [13, с. 73]. Секторальними тематичними пріоритетами розвитку комерційно придатних технологій в Італії є ІКТ (програма 'ICTAgenda digitale'), екологічні проекти (програма 'Industria sostenibile'), нанотехнології, нові матеріали, біотехнології та сучасні виробничі технології. Фінансування у формі кредитів із пільговими відсотковими ставками перевищує півмільярда євро, з яких 60 % коштів надається МСП.

Найбільш масштабним інструментом стимулювання комерціалізації інновацій у Нідерландах є започаткована Міністерством економіки Нідерландів у 2004 році програма "Small Business Innovation Research" (SBIR), що була інспірована американським її попередником. Місією програми SBIR є створення необхідних умов для МСП у сфері розробки інноваційних підходів до вирішення ключових соціальних проблем та доведення інноваційних ідей до ринку. Механізм реалізації програми включає три фази. На першому етапі оголошується тендер на державні закупівлі інноваційних рішень, продукції чи послуг; проводиться попереднє оцінювання заявок. На другому етапі відбору проектів компанії-аплікату мають підготувати прототип інноваційного продукту, послуги чи процесу. Гранти на реалізацію перших двох фаз програми надаються на умовах комплементарного фінансування за співвідношенням 50 % (держжава) на 50 % (бізнес). На завершальній третій фазі здійснюється масове виробництво та впровадження інноваційної розробки на ринок, при цьому державне фінансування на підготовку до масового виробництва не надається — державна підтримка може бути надана лише у вигляді замовлення на продукцію [10, с. 54].

Система прямих інструментів фінансової підтримки інноваційної бізнес-діяльності (гранти, пільгові та "конвертовані" кредити, кредитні гарантії, венчурне інвестування, інноваційні ваучери тощо) у країнах третьої ідентифікованої групи доповнюється цілою низкою непрямих фінансових важелів, передовсім, — фіскальних. Найбільш репрезентативною країною цієї групи є Франція, котра лідирує серед країн ОЕСР за часткою непрямого державного фінансування приватних НДДКР. За програмою "Податковий кредит на зайнятість і конкурентоспроможність" [2, с. 40] обсяг оподаткування компаній було знижено на 10 млрд євро у 2013 році, 15 млрд євро — у 2014, 20 млрд євро — у 2015 році [2, с. 28]. У Великобританії обсяг податкових пільг майже рівний обсягу прямого державного фінансування НДДКР [21]. За даними Королівської Податково-Митної Служби Великобританії за період з 2000 по 2013 роки більш ніж 100 тис. компаній отримали податкового кредиту на загальну суму 9,5 млрд ф. ст. [17]. В Італії податковий кредит на НДДКР було запроваджено у 2006 році, згідно якого за період з 2006 по 2012 роки було надано зniżок в обсязі 1,73 млрд євро [13, с. 39]. На період з 2015 по 2019 роки запроваджено нову систему податкового стимулювання дослідно-інноваційної діяльності, яка включає податковий кредит у розмірі 25% на приріст витрат на НДДКР (у розмірі до 5 млн євро щорічно на окрему компанію-бенефіціара) [13, с. 39—40]. У Нідерландах діє три програми фіскального стимулювання науково-інноваційної

діяльності. Перша з них — Податковий кредит на НДДКР (The tax credit for R&D — WBSO) із річним бюджетом близько 800 млн євро, згідно якого від оподаткування повністю звільняються витрати на оплату праці наукового персоналу. Друга програма "Пільга на дослідження та розробки" (The Research & Development Allowance — RDA) запроваджена у 2012 році з метою підвищення привабливості приватних вкладень у НДДКР. Третя програма "Податкові пільги для інновацій" (The tax relief for innovation) передбачає зменшену ставку корпоративного податку на прибутки, отримані від розроблених компанією нематеріальних активів. Щорічний плановий обсяг недоотриманих податків складає близько 600 млн євро [10, с. 56].

Четверта група країн характеризується найбільш потужною орієнтацією на приватні НДДКР та інноваційну діяльність. Також важливим є конкурсне фінансування дослідних проектів. Склад групи є неоднозначним, оскільки тут країни з передовими технологічними досягненнями (Австрія, Бельгія, Данія) поєднуються з доволі стриманими новаторами (Чехія, Угорщина, Португалія та Іспанія). Проте остання підгрупа країн значно активніше підтримує капіталовкладення у приватні НДДКР, порівняно з новими країнами-членами ЄС із п'ятої групи (Болгарія, Литва, Румунія, Словаччина). Порівняно із третьою групою країн, зорієнтованих на комерціалізацію інноваційних розробок, у четвертій групі значно відстає рівень розвитку ринків венчурного капіталу. Так, в Австрії існує нестача як пропозиції, так і попиту на венчурний капітал [16]. З метою подолання даної проблеми державне агентство "Австрія Бізнес-Сервіс" координує діяльність цілої низки мереж венчурних інвесторів: "Grunderfonds" (інкубаційний стартап фонд), "Business Angel Funds" (фонд бізнес-ангелів), "AWS Seedfinancing" (фінансування стартапів), "AWS PreSeed" (достартове фінансування). Найбільшим капіталом володіє Grunderfonds — 65 млн євро для інвестицій на початкових стадіях венчурних проектів та ще 45 млн євро для капіталовкладень на більш пізніх етапах імплементації інноваційних проектів [19, с. 91].

Домінуючі у п'ятій групі, Східноєвропейські країни (Болгарія, Литва, Румунія, Словаччина) належать до помірних та слабких новаторів за класифікацією Табло інноваційного союзу [7, с. 6]. Їх загальною характеристикою був і залишається сьогодні низький рівень НДДКР у бізнесі, що мало б визначати відповідну орієнтацію їх інноваційної політики. Разом з тим, провідним фінансовим інструментом розвитку науки в цих країнах є традиційне (інституційне) виділення коштів для академічних організацій на реалізацію їх функцій. Так, у Болгарії переважна частка фінансування НДДКР надходить з боку структурних фондів і рамоквих програм ЄС. Протягом планового періоду з 2007 по 2013 роки Болгарія отримала від структурних фондів ЄС 250 млн євро комплексного фінансування на реалізацію інноваційних конкурентоспроможних проектів [23, с. 60]. Державне фінансування інноваційного розвитку є значно меншим за обсягами: у Болгарії на період з 2015 по 2017 роки щорічний обсяг видатків Національного інноваційного фонду визначено у розмірі 5,11 млн євро. У Литві також фінансування структурних фондів ЄС є визначальним у розвитку національної інноваційної системи [20]. Загальний обсяг фінансування дослідно-інноваційних проектів у Литві за 2014 рік склав 130,43 млн євро, з яких 118,44 млн євро — за рахунок структурно-інвестиційних фондів ЄС, і лише 11,99 млн євро за рахунок національних джерел. У Румунії структурні фонди за період 2007—2013 рр. профінансували лише 20% від вартості державних витрат на НДДКР. В абсолютному вимірі внески структурних фондів протягом згаданого періоду склали 805 млн євро, що значно менше, порівняно з Польщею (4,9 млрд євро) та Чехією (2,9 млрд євро), проте значно більше, порівняно з Болгарією (196 млн євро) та Угорщиною (85 млн євро) [6, с. 36]. У Словаччині структурні фонди ЄС забезпечи-

ли близько третини фінансування науково-інноваційних заходів у плановому періоді 2007—2013 рр. При цьому загальний обсяг державного фінансування науки склав 1,663 млн євро, а фактичні видатки за операційною програмою розвитку досліджень і розробок склали 891,6 млн євро за аналогічний період [1, с. 31]. Переважна частка наднаціонального фінансування була спрямована на підтримку загальнонаціональної інфраструктури наукових досліджень, приватний сектор отримав від фондів ЄС третину від загального обсягу витрат на НДДКР [1, с. 37].

Як зазначалося раніше п'ята група країн характеризується відсутністю, або низьким рівнем застосування непрямих фінансових стимулів інноваційного розвитку, внаслідок неоднозначності тлумачення видів витрат, котрі підлягають вирахуванню з податкової бази, а також недостатнього рівня обізнаності приватних компаній про діючі фіскальні стимули [6, с. 34].

## ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Підводячи підсумок результатів аналізу моделей інноваційних політик європейських країн, доходимо висновку, що логіка інноваційної теорії Й. Шумпетера, згідно з якою національні інноваційні політики мали б суттєво диференціюватися, відображаючи різні рівні технологічного розвитку, не справджується у практиці ЄС. На нашу думку, поясненням цього може бути той факт, що крім рівня технологічного розвитку країни її інноваційна політика залежить ще й від ряду інших факторів: обмін найбільш успішною практикою, ефекти залежності від минулої траєкторії розвитку, національні цивілізаційно-культурні особливості тощо.

Ефекти локалізації "рецептів" стимулювання інноваційного розвитку у національних середовищах країн з різним технологічним рівнем можуть слугувати підтвердженням нашого висновку про відсутність ідеальної моделі інноваційної політики, яка могла б задовольнити усіх. Навіть для країн із близькими структурою та рівнем ефективності інноваційних систем важко запропонувати стандартний ефективний портфель інструментів інноваційної політики. Таким чином, можна погодитися з твердженням європейських дослідників, що навіть блискуча найсучасніша концепція інноваційної політики не здатна забезпечити високі досягнення країни в сфері інноваційного розвитку, за умови браку належного рівня розвитку науково-технічного потенціалу та середовища, що спонукає національні компанії до інтенсифікації конкурентно-коопераційних відносин на основі впровадження інноваційних стратегій. Відтак, розробка ефективної політики інноваційного розвитку країни є складним комплексним процесом, що вимагає критичної об'єктивної оцінки рівня національної інноваційної спроможності, стану національної інноваційної системи (її переваг та слабких ланок), а також шляхів інтеграції інноваційної політики у полірівневу систему державного регулювання соціального та економічного розвитку країни.

### Література:

- Balaz V. RIO Country Report 2015: Slovak Republic / Vladimir Balaz, Jana Zifciakova; EUR 27860 EN. — Luxembourg: Publications Office, 2016. — 83 p.
- Bitard P. RIO Country Report 2015: France / P. Bitard, T. Zacharewicz; EUR 27949 EN. — Luxembourg: Publications Office, 2016. — 105 p.
- Bruton R. Knowledge Development Box [Electronic resource] / Richard Bruton // KildareStreet.com. Department of Jobs, Enterprise and Innovation. — 2015. — November, 26. — Mode of access: <https://www.kildarestreet.com/wrans/?id=2015-11-26a.267> (last access: 19.03.2016). — Title from the screen.
- Cunningham P. RIO Country Report 2015: United Kingdom / P. Cunningham, J. Mitchell; EUR 27875 EN. — Luxembourg: Publications Office, 2016. — 94 p.

5. Fixing the foundations: Creating a more prosperous nation / HM Treasury. — London: Williams Lea Group, 2015. — 82 p.

6. Gheorghiu R. RIO Country Report 2015: Romania / Radu Gheorghiu, Liviu Andreescu, Jana Zifciakova; EUR 27846 EN. — Luxembourg: Publications Office, 2016. — 83 p.

7. Hollanders H. European Innovation Scoreboard 2016 / H. Hollanders, N. Es-Sadki, M. Kanerva. — Brussels: Publications Office of the European Union, 2016. — 96 p.

8. Informacja dotycząca rozliczenia podatku dochodowego od osób prawnych za 2013 rok. [Electronic resource] // Ministry of Finance. — Text data. — Warsaw, 2014. — 28 p. — Mode of access: <http://www.finanse.mf.gov.pl/documents/766655/3063489/Informacja>

9. Izsak K. Lessons from a Decade of Innovation Policy / K. Izsak, P. Markianidou, S. Radosevic. — Brussels: European Commission, Enterprise and Industry, 2013. — 100 p.

10. Janssen M. RIO Country Report 2015: The Netherlands / Matthijs Janssen, Bram Erven, Pim Den Hertog, Koen Jonkers; EUR 27857 EN. — Luxembourg: Publications Office, 2016. — 112 p.

11. Klincewicz K. RIO Country Report 2015: Poland / Krzysztof Klincewicz, Katarzyna Szkuta; EUR 27872 EN. — Luxembourg: Publications Office, 2016. — 133 p.

12. Martin T. RIO Country Report 2015: Ireland / T. Martin, G. La Placa; EUR 27877 EN. — Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. — 93 p.

13. Nascia L. RIO Country Report 2015: Italy / Leopoldo Nascia, Giovanni La Placa; EUR 27850 EN. — Luxembourg: Publications Office, 2016. — 89 p.

14. Noonan M. Finance Bill 2015: Report Stage (Resumed) [Electronic resource] / Michael Noonan // [kildarestreet.com](http://kildarestreet.com) — 2015. — November, 25. — Mode of access: <https://www.kildarestreet.com/debate/?id=2015-11-25a.160>. (last access: 11.04.2016). — Title from the screen.

15. OECD Reviews of Innovation Policy: Slovenia. — Paris: OECD Publishing, 2012. — 184 p.

16. Osterreichischer Forschungs- und Technologiebericht 2015. — Wien: Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft, Bundesministerium für Verkehr, Innovation und Technologie. — 216 p.

17. Research and Development Tax Credits Statistics. — London: Her Majesty's Revenue & Customs Press Office, 2015. — 25 p.

18. Review of Ireland's Research and Development (R&D) Tax Credit 2013. — Dublin, Ireland: Department of Finance, 2013. — 76 p.

19. Schuch K. RIO Country Report 2015: The Austria / K. Schuch, R. Gampfer; EUR 27874 EN. — Luxembourg: Publications Office, 2016. — 130 p.

20. Seventh FP7 Monitoring Report. Monitoring Report 2013 — Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015. — 111 p.

21. Summary Description of R&D Tax Incentive Schemes for OECD Countries and Selected Economies [Electronic resource] // OECD: Web-site. — Text data. — Paris, 2013. — Mode of access: [www.oecd.org/sti/rd-tax-stats.htm](http://www.oecd.org/sti/rd-tax-stats.htm) (last access: 15.03.2016). — Title from the screen.

22. Taxation in Slovenia 2012. [Electronic resource] // Ministry of Finance. — Text data. — Ljubljana, 2012. — 43 p. — Mode of access: [http://www.mf.gov.si/fileadmin/mf.gov.si/pageuploads/Davki\\_in\\_carine/Angle%C5%A1ki/Taxation\\_in\\_Slovenia\\_2012-final\\_\\_2\\_.pdf](http://www.mf.gov.si/fileadmin/mf.gov.si/pageuploads/Davki_in_carine/Angle%C5%A1ki/Taxation_in_Slovenia_2012-final__2_.pdf). (last access: 02.03.2016). — Title from the screen.

23. Todorova A. RIO Country Report 2015: Bulgaria / A. Todorova, M. Slavcheva; EUR 27878 EN. — Luxembourg: Publications Office, 2016. — 116 p.

24. Udovic B. RIO Country Report 2015: Slovenia / B. Udovic, M. Bucar, H. Hristov; EUR 27847 EN. — Luxembourg: Publications Office, 2016. — 83 p.

References:

1. Balaz, V. and Zifciakova J. (2016), RIO Country Report 2015: Slovak Republic, Publications Office, Luxembourg.

2. Bitard, P. and Zacharewicz, T. (2016), RIO Country Report 2015: France, Publications Office, Luxembourg.

3. Bruton, R. (2015), "Knowledge Development Box", KildareStreet.com, [Online], November 26, available at: <https://www.kildarestreet.com/wrans/?id=2015-11-26a.267> (Accessed 7 May 2017).

4. Cunningham, P. and Mitchell, J. (2016), RIO Country Report 2015: United Kingdom, Publications Office, Luxembourg.

5. HM Treasury (2015), Fixing the foundations: Creating a more prosperous nation, Williams Lea Group, London, UK.

6. Gheorghiu, R. Andreescu, L. and Zifciakova, J. (2016), RIO Country Report 2015: Romania, Publications Office, Luxembourg.

7. Hollanders, H. Es-Sadki, N. and Kanerva, M. (2016), European Innovation Scoreboard 2016, Publications Office of the European Union, Brussels, Belgium.

8. The official web-site of Ministry of Finance of Poland, "Informacja dotycząca rozliczenia podatku dochodowego od osób prawnych za 2013 rok", available at: <http://www.finanse.mf.gov.pl/documents/766655/3063489/Informacja> (Accessed 7 May 2017).

9. Izsak, K. Markianidou, P. and Radosevic, S. (2013), Lessons from a Decade of Innovation Policy, European Commission Enterprise and Industry, Brussels, Belgium.

10. Janssen, M. Erven, B. Hertog, P.D. and Jonkers, K. (2016), RIO Country Report 2015: The Netherlands, Publications Office, Luxembourg.

11. Klincewicz, K. and Szkuta, K. (2016), RIO Country Report 2015: Poland, Publications Office, Luxembourg.

12. Martin, T. and La Placa, G. (2016), RIO Country Report 2015: Ireland, Publications Office, Luxembourg.

13. Nascia, L. and La Placa, G. (2016), RIO Country Report 2015: Italy, Publications Office, Luxembourg.

14. Noonan, M. (2015), "Finance Bill 2015: Report Stage (Resumed)", [kildarestreet.com](http://kildarestreet.com), [Online], November, 25, available at: <https://www.kildarestreet.com/debate/?id=2015-11-25a.160> (Accessed 7 May 2017).

15. OECD (2012), Reviews of Innovation Policy: Slovenia, OECD Publishing, Paris, France.

16. Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft, Bundesministerium für Verkehr, Innovation und Technologie (2015), Osterreichischer Forschungs- und Technologiebericht 2015, BMWF, Wien, Austria.

17. Her Majesty's Revenue & Customs (2015), Research and Development Tax Credits Statistics, HM Revenue & Customs Press Office, London, UK.

18. Department of Finance of Ireland (2013), Review of Ireland's Research and Development (R&D) Tax Credit 2013, Department of Finance, Dublin, Ireland.

19. Schuch, K. and Gampfer, R. (2016), RIO Country Report 2015: The Austria, Publications Office, Luxembourg.

20. European Commission Research and Innovation (2015), Seventh FP7 Monitoring Report. Monitoring Report 2013, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

21. The official web-site of OECD, "Summary Description of R&D Tax Incentive Schemes for OECD Countries and Selected Economies", available at: [www.oecd.org/sti/rd-tax-stats.htm](http://www.oecd.org/sti/rd-tax-stats.htm) (Accessed 7 May 2017).

22. Ministry of Finance of Slovenia (2012), Taxation in Slovenia 2012, Ministry of Finance, Ljubljana, Slovenia.

23. Todorova, A. and Slavcheva, M. (2016), RIO Country Report 2015: Bulgaria, Publications Office, Luxembourg.

24. Udovic, B. Bucar, M. And Hristov, H. (2016), RIO Country Report 2015: Slovenia, Publications Office, Luxembourg.

Стаття надійшла до редакції 05.05.2017 р.